

CONTRASTIVE VIEW ON EMPHASIS MARKERS

ემფატიკური მარკერები კონტრასტულ ჭრილში

Kristine Tchokhnelidze

Associated Professor of Kutaisi University,
Kutaisi, Tsereteli St. #13, postal index: 6400, Georgia
kristine.tchokhnelidze@unik.edu.ge,
<https://orcid.org/0000-0001-5921-7800>

Abstract. The paper investigates the functioning of Emphasis Markers in English and Georgian political media discourse through a contrastive analysis. Emphasis markers are the subclass of commentary pragmatic markers - lexical expressions carrying representational meaning defining the whole message as well as procedural one, as a comment on any aspects of the basic message. Six subclasses of the commentary pragmatic markers can be distinguished according to the aspect of the basic message which is commented on: assessment markers, manner-of-speaking markers, hearsay markers, mitigation markers, emphasis markers and evidential markers.

Pragmatic markers are illocutionary force indicating devices that can be spotted almost in all languages. But there may be some similarities or differences in the peculiarities of their functioning in every other language. There may also be differences in their usage on the pragmatic level in different languages. Such variation depends on the linguo-cultural peculiarities of the nation which uses the language and the language itself.

The research resource is the corpus to be analyzed consisting of interviews chosen from English and Georgian printed and internet media from the section of politics (total 47 interviews). According to the aims of the study 1000-1000 pragmatic markers were found in each segment of the corpus. Close analysis of the texts of English and Georgian political interviews (based on the specially created data corpus mentioned) reveals the illocutionary force of expressing emphasis presented by special linguistic means - illocutionary force indicating devices, particularly by Emphasis Markers.

Despite the fact, that the functioning of pragmatic markers in the political media discourse is greatly affected by the linguo-cultural character of the nation speaking the language, the article reveals that there is some similarity between the languages: the results show that the Emphasis Markers were found more in Georgian with a slight difference from its parallel English segment of the corpus. However, such markers are about 11% of commentary markers of both segments and are not represented in large numbers in either. This fact indicates that neither Georgian nor English-speaking respondent tends to often highlight any aspect of the main message.

Key Words: Emphasis Markers, Pragmatic Markers, Contrastive analysis, Political interview.

ქრისტინე ჭოხონელიძე

ქუთაისის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი,

ქ. ქუთაისი, წერეთლის ქ. #13,

საფოსტო ინდექსი: 6400, საქართველო;

kristine.tchokhnelidze@unik.edu.ge,

<https://orcid.org/0000-0001-5921-7800>

აბსტრაქტი. ნაშრომი იკვლევს ემფატიკური მარკერების ფუნქციობას ინგლისურ და ქართულ პოლიტიკურ მედიადისკურსში კონტრასტული ანალიზის საშუალებით. ემფატიკური მარკერები კომენტარის პრაგმატული მარკერების ქვეკლასია. კომენტარის პრაგმატიკული მარკერები კი ისეთი ენობრივი ერთეულებია, რომლებსაც აქვთ როგორც რეპრეზენტაციული მნიშვნელობა, რომელიც მთლიან შეტყობინებას განსაზღვრავს, ისე პროცედურული, როგორც კომენტარი ძირითადი შეტყობინების რომელიმე ასპექტზე. იმის მიხედვით, თუ ძირითადი შეტყობინების რომელ ასპექტზე კეთდება კომენტარი, კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასში შემდეგი ექვსი ქვეკლასი შეიძლება გამოიყოს: *შეფასების, საუბრის მანერის, სიცხადის, გაგონილის გადმოცემის, სათქმელის შერბილების, ემფატიკური.*

პრაგმატული მარკერები გამოხატავს ილოკუციურ ძალას, მათ თითქმის ყველა ენაში ვხვდებით. მაგრამ სხვადასხვა ენაში შეიძლება გამოვლინდეს გარკვეული მსგავსება ან განსხვავება მათი ფუნქციობის თავისებურებებში. ასევე შეიძლება არსებობდეს განსხვავებები მათ გამოყენებაში პრაგმატულ დონეზე. ასეთი სხვადასხვაობა დამოკიდებულია მოცემულ ენაზე მოლაპარაკე ერის ლინგვოკულტურულ და თავად ენის თავისებურებებზე.

ემპირიულ მასალად შეიქმნა საანალიზო კორპუსი, რომელიც შედგება ინგლისური და ქართული ბეჭდვითი და ინტერნეტ მედიიდან პოლიტიკურ თემაზე აღებული ინტერვიუებისგან (სულ 47 ინტერვიუ). ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე, კორპუსის თითოეულ სემანტმა გამოვლინდა 1000-1000 პრაგმატული მარკერი. ინგლისური და ქართული პოლიტიკური ინტერვიუების ტექსტების დეტალური ანალიზით გამოვლინდა ილოკუციური ძალის გამომხატველი ინდიკატორებით, კერძოდ ემფატიკური მარკერებით გამოხატული ილოკუცია გააძლიერონ და ხაზი გაუსვან პროპოზიციის იმ ასპექტს, რომელზეც მეტყველ სუბიექტს სურს ყურადღების გამახვილება.

მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკურ მედიადისკურსში პრაგმატული მარკერების ფუნქციობაზე დიდ გავლენას ახდენს მოცემულ ენაზე მოლაპარაკე სუბიექტთა ლინგვოკულტურული ხასიათი, კვლევა ცხადყოფს, რომ საანალიზო ენებს შორის არის გარკვეული მსგავსება: ემფატიკური მარკერები უმცირესი სხვაობით მისი პარალელური ინგლისურენოვანი კორპუსისაგან, ქართულში მეტი დაიდებნა, თუმცა, ასეთი მარკერები კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების ორივე საანალიზო კორპუსის საშუალოდ 11% შეადგენს და დიდი რაოდენობით წარმოდგენილი არც ერთ მათგანში არ გახლავთ. ეს ფაქტი იმაზე მეტყველებს, რომ არც ქართულენოვანი და არც ინგლისურენოვანი რესპონდენტი ავლენს ტენდენციას პოლიტიკურ ინტერვიუში ხშირად გაუსვას ხაზი ძირითადი შეტყობინების რომელიმე ასპექტს.

საკვანძო სიტყვები: ემფატიკური მარკერები, პრაგმატიკული მარკერები, კონტრასტული ანალიზი, პოლიტიკური ინტერვიუ, საანალიზო კორპუსი.

შესავალი. ემფატიკური მეტყველება ემოციურად შეფერილი მეტყველებაა. მეტყველი სუბიექტი ზოგჯერ ხაზგასმით აღნიშნავს, გამოყოფს, აქცენტს აკეთებს გამონათქვამის რომელიმე სეგმენტზე, რომელსაც იგი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს. ასეთი მეტყველება სხვადასხვა გზით ვლინდება, მათ შორის:

- ინვერსიით - რომელიმე სეგმენტის ხაზგასმის მიზნით სიტყვთა რიგის შეცვლით წინადადებაში (წინადადების ემფატიკური სტრუქტურა).

- მახვილით/აქცენტით ზეპირმეტყველებაში - ხაზგასასმელი სეგმენტის ხმამაღლა ან ერთგვარად განსხვავებულად წარმოთქმით (ემფატიკური მახვილი).

- განსხვავებული შრიფტით (კურსივით ნაბეჭდი) წერით მეტყველებაში,

- პრაგმატიკული მარკერების ერთ-ერთი ტიპის - ემფატიკური მარკერების გამოყენებით. ასეთი სიტყვები გამოიყენება კონკრეტული აზრის - დისკურსის კონკრეტული სეგმენტის აქცენტირებისთვის და ხაზგასასმელად. ზეპირმეტყველებაში ასეთი ილოკუცია კომპლექსურად გამოიკვეთება ლექსიკურ-ფონეტიკურ დონეზე ემფატიკურ მახვილთან ერთად.

ემფატიკური მარკერები ერთ-ერთი ქვეკლასია კომენტარის მარკერთა კლასიდან (პრაგმატიკული მარკერების კლასიფიკაცია იხ. Fraser 1996: 167-190). კომენტარის პრაგმატიკული მარკერები ისეთი ენობრივი ერთეულებია, რომლებსაც აქვთ როგორც რეპრეზენტაციული მნიშვნელობა, რომელიც მთლიან შეტყობინებას განსაზღვრავს, ისე პროცედურული, როგორც კომენტარი ძირითადი შეტყობინების რომელიმე ასპექტზე. იმის მიხედვით, თუ ძირითადი შეტყობინების რომელ ასპექტზე კეთდება კომენტარი, კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასში შემდეგი ექვსი ქვეკლასი შეიძლება გამოიყოს (ibid.): *შეფასების, საუბრის მანერის, სიცხადის, გაგონილის გადმოცემის, სათქმელის შერბილების, ემფატიკური*. წინამდებარე სტატიის ფოკუსში დგას ემფატიკური მარკერები და შესაბამისად, მისი მიზანია დადგინდეს ემფატიკური მარკერების ფუნქციობის თავისებურებანი ინგლისურ და ქართულ პოლიტიკურ მედიადისკურსში, კერძოდ, პოლიტიკურ ინტერვიუში.

მეთოდი. ისეთი ენობრივი ფენომენი, როგორც პრაგმატიკული მარკერებია, საჭიროებს კომპლექსურ ინტერდისციპლინურ მიდგომას. შესაბამისად, კვლევა დაეფუძნა ანთროპოცენტრისტულ-კომუნიკაციურ და ლინგვოკულტუროლოგიურ მიდგომებს, რაც იძლევა შეპირისპირების ეფექტურად განხორციელებისა და მიღებული შედეგებით პოლიტიკურ მედიადისკურსში საკვლევი ობიექტის ფუნქციობის თავისებურებების დადგენის საშუალებას ორ ენაში - ინგლისურსა და ქართულში.

როცა პრაგმატიკულ მარკერებზე ვსაუბრობთ, მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული მისი კომპლექსური ბუნება და მრავალფეროვნება. პრაგმატიკული მარკერები ყველა ენაში გვხვდება, თუმცა მათ ხასიათსა და ფუნქციობის თავისებურებებს განაპირობებს და მასში ჩანს ამ ენაზე მოლაპარაკე მეტყველი სუბიექტების და თვით ენის თავისებურებანი, რაც საშუალებას იძლევა ლინგვოკულტურილოგიურ ჭრილში განზოგადდეს მიღებული შედეგები.

საკვლევი მასალის შერჩევა განპირობებულია იმით, რომ თანამედროვე მეცნიერები ინტერვიუს განიხილავენ, როგორც ენობრივი რეალიზაციის ერთ-ერთ აქტიურ ფორმას და მიიჩნევენ, რომ მის რეალიზაციას სხვადასხვა ენაში თავისი დამახასიათებელი თვისებები აქვს. საკვლევ მასალად აღებულია ქართული და ინგლისური ბეჭდური და ინტერნეტმედიიდან შერჩეული, პოლიტიკურ თემაზე აღებული ინტერვიუებისაგან შემდგარი საანალიზო კორპუსი (სულ 47 ინტერვიუ) (ჭოხონელიძე 2014:169-171). კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე დაიძებნა 1000-1000 პრაგმატიკული მარკერი.

შედეგები. ჩატარებული შეპირისპირებითი ანალიზის შედეგად ემფატიკური მარკერები ორივე ენაში - ქართულსა და ინგლისურში გამოვლინდა. ასეთი მარკერები

საანალიზო კორპუსის მცირე ნაწილს შეადგენს, კერძოდ, საანალიზო კორპუსის ინგლისურენოვან სეგმენტში ემფატიკური მარკერების ქვეკლასი შეადგენს კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 11,2%-ს, ხოლო მთელი ინგლისურენოვანი სეგმენტის 4%-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: ემფატიკური მარკერების ქვეკლასი შეადგენს კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 11,4%-ს, ხოლო ქართულენოვანი სეგმენტის 5,7%-ს.

დისკუსია.

ემფატიკური მარკერები

როგორც შესავალში აღინიშნა, ემფატიკური მარკერები კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების ერთ-ერთი ჯგუფია (Fraser 1996: 167-190), რომელთა ფუნქციაა ხაზი გაუსვან ძირითად შეტყობინებას. განხილულ კორპუსში აღნიშნული ტიპის მარკერები დიდი მრავალფეროვნებით არ არის წარმოდგენილი, თუმცა აღსანიშნავია ერთი და იგივე მარკერის მრავალჯერადი გამოყენება. მაგალითისთვის წარმოვადგენთ შემდეგს:

(1) ა) *My view on race has always been that it's complicated. It's not just a matter of head – it's a matter of heart. It's about interactions. What happens in the workplace, in schools, on sports fields, and through music and culture shapes racial attitudes as much as any legislation that's passed. I **do** believe that we're making slow and steady progress (9)¹.*

ბ) *I **do** think the American people are more patient than we think. I think they want to know that we can make progress, that we can succeed (2).*

გ) - *Did you think of ringing the BBC **yourself**?*

- *I was in a state of total shock , **really**. I couldn't understand... you see. I was in southern Italy, I don't have television, I don't get newspapers, we don't have the internet. To suddenly find I was mixed up in all this and I didn't know what Newsnight were going to say. It **really** was a horrendous shock (3).*

დ) *The reality is that we never entered this engagement in Iraq with the level of resources that the Department of Defense said we needed in order to really bring stability there. I think that is a concern. My concern is that if you're going to do this we need to do it with all the resources possible. Here's a concern: we spend 3.8% of GDP **right** now on defense. That is less than any time since the end of the Cold War in terms of a percentage of spending. We've never spent that small amount of our GDP during a shooting war. You have to wonder, are we trying to do too much with too little? And that's a challenge (1).*

ე) *... You may well be right. I can have a more comfortable life, not necessarily such an interesting one, if I went along with the flow and said yes it's inevitable. But I believe, you put yourself in my position, if you believe what I believe, do you think well we should give up and things which you genuinely believe are wrong and dangerous to human happiness, not just to my people but to all people, things that are wrong I should just pass by on the other side of the road and let it happen. **Why on earth** should I do that? (8)*

მაგალითში (1ა) ბარაკ ობამა საუბრობს რასობრივ პოლიტიკაში მიმდინარე ცვლილებებზე თავისი პრეზიდენტობის პერიოდში, მას *ნამდვილად სჯერა*, რომ მისი გუნდი კარგად მუშაობს ისე, როგორც (1ბ) მაგალითში კონდოლიზა რაისი *მყარად დგას იმ აზრზე*, რომ ამერიკელი ხალხი მეტი მოთმინების მქონეა, ვიდრე ისინი ფიქრობენ. (1გ)-ში ორჯერ გამოყენებული მარკერი ხაზს უსვამს, თუ რამდენად *შოკირებული იყო რესპონდენტი* იმ შემთხვევისას, რის შესახებაც ჟურნალისტი ცდილობს გამოარკვიოს დეტალები. აქ თვალშისაცემია ემფატიკური ნაცვალსახელის გამოყენებაც ჟურნალისტის

¹ შენიშვნა: ინტერვიუს წყარო მაგალითის შემდეგ მითითებული ნომრის მიხედვით იხილეთ საანალიზო კორპუსის სიაში: /ჭობონელიძე 2014:169-171/.

მიერ. (1დ) მაგალითში რესპონდენტი ხაზს უსვამს იმას, რომ პროპოზიციით გადმოცემული მოქმედება ხდება ახლა – *სწორედ ახლა*, (1ე) მაგალითში კი, პოლიტიკოსი ნიკ გრიფინი ფიქრობს, რომ საჭიროების შემთხვევაში ის ჩრდილში ვერ დარჩება და მის ამ დამოკიდებულებას ხაზი ესმება ემფატიკური მარკერის გამოყენებით.

საანალიზო კორპუსის ქართულენოვან სეგმენტში, შედარებით მეტი ტიპის ასეთი მარკერი დაიძებნა. მაგალითისთვის წარმოვადგენ ყველაზე საინტერესოს:

(2) ა) *ამ მრავალწლიანი უსამართლობის აღმასრულებლები იყვნენ პოლიტიზებული პროკურატურის, სასამართლოსა და ძალოვანი უწყებების სწორედ ის მაღალჩინოსნები, რომელთა მცირე ნაწილმა დღეისათვის უკვე გააცნობიერა რას ნიშნავს ხალხური სიბრძნე - რასაც დასთეს, იმას მოიმკი. მათ ეგონათ, არასოდეს დადგებოდა მათივე დათესილის მომკის დრო* (23).

ბ) *საქართველოშიც იყო მსგავსი მდგომარეობა, რომელიც პროვოცირებულს ჰგავდა. თავად ბიძინა ივანიშვილს რომ არ ეთქვა ის ცნობილი ფრაზა - შეიძლება გართულებები იყოს და ამას გაგებით უნდა მოვეკიდოთო, ეს თემა წინა პლანზე არ წამოიწვედა* (28).

გ) *მე მხოლოდ პრემიერზე არ ვსაუბრობ, მე ვსაუბრობ მთელ მთავრობაზე. მართლაც, პრემიერს გულახდილობის პრობლემა არ აქვს. საზოგადოებამ კარგად უნდა იცოდეს, რის გაკეთებას აპირებს ხელისუფლება, რა გაკეთდა და საქმეს რომ გააკეთებს, შემდეგ მან ანგარიშიც უნდა ჩააბაროს* (44).

საყურადღებოა პერფორმატივით გამოხატული ხაზგასმა:

(3) *მე არ მითქვამს, რომ ივანიშვილმა ქვეყნის საგარეო კურსი შეცვალა. ხაზს ვუსვამ, ჩვენ იმდენად რთულ ვითარებაში ვართ და მსოფლიოში პროცესები იმ დინამიკით მიმდინარეობს, რომ ჩვენ შეცდომის დაშვების ფუფუნება არ გვაქვს. ნებისმიერი შეცდომა და მის გამოსწორებაზე დაკარგული დრო და ძალისხმევა ძალიან ძვირად შეიძლება დაგვიჯდეს და სწორედ ამან შეიძლება დაგვაშოროს მთავარ მიზანს...* (41).

დასკვნა. ამრიგად, ემფატიკური მარკერები, როგორც კომენტარის პრაგმატიკულ მარკერთა კლასის ერთ-ერთი ქვეკლასი, აკეთებს სპეციფიკურ კომენტარს კომუნიკაციურ ინტერაქციაში გამოთქმული პროპოზიციის რომელიმე სეგმენტზე. ეს სპეციფიკურობა ვლინდება ემფატიკური მარკერების ილოკუციური შინაარსში გააძლიერონ და ხაზი გაუსვან პროპოზიციის იმ ასპექტს, რომელზეც მეტყველ სუბიექტს სურს ყურადღების გამახვილება. ისინი პრაგმატიკულ დონეზე ოპერირებენ, როგორც ინტერესისა და ერთუზიანობის გამომხატველი ერთგვარი ინტენსიფიკატორები, რომლებსაც პოლიტიკოსები იყენებენ დამაჯერებელი, დამარწმუნებელი იმიჯის შესაქმნელად.

როგორც სტატიის დასაწყისში აღინიშნა, პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციობა პოლიტიკურ მედიადისკურსში განპირობებულია საანალიზო ენაზე მოლაპარაკე სუბიექტთა ლინგვოკულტურული თავისებურებებით, რაც ამ მარკერთა ფუნქციობის თავისებურებაში ვლინდება. ამ თავისებურებების გათვალისწინებით, ჩატარებული შეპირისპირებითი სტატისტიკური ანალიზის საფუძველზე გამოვლინდა ერთგვარი მსგავსება: ემფატიკური მარკერები უმცირესი სხვაობით მისი პარალელური ინგლისურენოვანი კორპუსისაგან, ქართულში მეტი დაიძებნა, თუმცა, ასეთი მარკერები კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების ორივე საანალიზო კორპუსის საშუალოდ 11% შეადგენს და დიდი რაოდენობით წარმოდგენილი არც ერთ მათგანში არ გახლავთ. გახლავთ. ეს ფაქტი იმაზე მეტყველებს, რომ არც ქართულენოვანი და არც ინგლისურენოვანი რესპონდენტი ავლენს ტენდენციას პოლიტიკურ ინტერვიუში ხშირად გაუსვას ხაზი ძირითადი შეტყობინების რომელიმე ასპექტს.

დამოწმებული წყაროები და ლიტერატურა

- ჭოხონელიძე, ქ. (2014). *პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციების ლინგვოპრაგმატიკული ანალიზი (ინგლისური და ქართული პოლიტიკური მედიადისკურსის მასალაზე)*. ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაცია.
- Fraser, B. (1996). Pragmatic Markers. *Pragmatics*. Vol 6, No 2 (June). ed. Briggs Ch. et al. 167-190.

REFERENCES

- ch'okhonelidze, k. (2014). *p'ragmat'ik'uli mark'erebis punktsiobis lingvop'ragmat'ik'uli analizi (inglisuri da kartuli p'olit'ik'uri mediadisk'ursis masalaze)*. [Lingopragmatic analysis of the the functionality of pragmatic markers (As according to the sources of the Georgian and English political media discourse)]. pilologiis dokt'oris ak'ademiuri khariskhis mosap'oveblad ts'armodgenili disert'atsia. [Doctoral dissertation submitted to obtain PhD in Philology].
- Fraser, B. (1996). Pragmatic Markers. *Pragmatics*. Vol 6, No 2 (June). ed. Briggs Ch. et al. 167-190.